

סוגיה ה': שילוב תקיעת שופר עם תרועת חצוצרות במקדש ובמדינה

*

רקע

הגמ' עוסקת בדין המשנה שתוקעים גם בשופר וגם בחצוצרות, ומסבירה שדין זה אמור במקדש בלבד. הראשונים דנים מדוע כיום אין מריעים בחצוצרות בתעניות אלא בשופר בלבד. לא נעסוק כעת בדין זה כיוון שעסקנו בו במסכת תענית [עמ' 29].

מקורות

א. גמ' כז. "ובתעניות בשל זכרים כפופין... וקול שופר אבל בעלמא לא"
ב. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב; הל' תעניות פ"א ה"ד

הסבר הסוגיה

כמה דברים אמורים במקדש אבל בגבולין מקום שיש חצוצרות אין שופר מקום שיש שופר אין חצוצרות.
[ברייתא כז.]

המשנה אומרת שבראש השנה ובתעניות תוקעים בשופר ובחצוצרות, בראש השנה המצוה בשופר ולכן הוא מאריך וחצוצרות מקצרות, בתעניות מצוה בחצוצרה ולכן היא מאריכה ושופרות מקצרים. הגמ' מביאה ברייתא המפרשת שדין זה נאמר במקדש בלבד: "דכתיב 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'", לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר אבל בעלמא לא".

הגרי"ד סולוביצ'יק [הררי קדם סי' יד] חוקר האם חיוב תקיעה בחצוצרות עם שופר הוא דין במצות שופר, שמצות שופר במקדש מחייבת תקיעה בחצוצרות, או שהוא דין ממצות מקדש. הגרי"ד מביא שתי נפקא מינות בין שתי ההבנות:

א. האם חייבים לחזור ולתקוע כשתקעו בשופר בלבד. לפי ההבנה שהחיוב הוא דין בהלכות שופר, ללא חצוצרות לא קיימו מצות שופר, וצריכים לחזור ולתקוע בשופר ובחצוצרות, לפי ההבנה שהחיוב הוא מהלכות בית המקדש, אין צריכים לחזור ולתקוע.

ב. האם השומעים את התקיעה חייבים לשמוע גם את החצוצרה. אם המצוה דין בהלכות שופר, נראה שמצות שופר במקדש, שישמעו חצוצרה יחד עמה, אבל אם המצוה דין בהלכות בית המקדש, אין על השומעים חיוב לשמוע את החצוצרה.

הגמ' הבינה בהוה אמינא, דתרי קלי לא משתמעי ומאריכים בשופר כדי לקיים מצות שמיעת קול שופר. מוכח, שאין חיוב על השומעים לשמוע קול חצוצרה, משמע שהחיוב אינו דין בהלכות שופר.

ניתן לפרש, כלשון הפסוק, ששופר וחצוצרה משמשים לקבל פני המלך. המלך "מציץ" מארמונו לשמוע "קול תרועת עמו ישראל", ולקבל תענית עבדיו, ולכן מקבלים את פניו בשופר וחצוצרה.

לפי זה אנו מבינים מדוע תוקעים בשופר וחצוצרה רק במקדש, ובראש השנה ובתעניות בלבד. קבלת פני המלך מתקיימת בארמון המלך בלבד, ורק בראש השנה ובתעניות שבהם הוא "יוצא" מארמונו לשמוע תרועת עמו ישראל. ביובל תוקעים בשופר בלבד אפילו בבית המקדש, כיוון שהקב"ה אינו "יוצא" לשמוע תקיעה זו [כך משמע מהרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פ"י ה"י)]. המנחת חינוך (מצות שלא) סובר שבבית המקדש תוקעים בשופר וחצוצרה אפילו ביובל].